

GÖMÜLÜ TEORİ ARAŞTIRMASI
**SOSYAL İÇERME
MODELİ**
KONYA TATLILIK MAHALLESİ ÖRNEĞİ

Dilara Ustabaşı Gündüz
Yusuf Genç

Gömülü Teori Araştırması Sosyal İçerme Modeli Konya Tatlıcak Mahallesi Örneği

Dilara Ustabaşı Gündüz / Yusuf Genç

Yayın No.: 1247
ISBN: 978-625-433-850-2
E-ISBN: 978-625-433-849-6
Basım Sayısı: 1. Basım, Ekim 2022

© Copyright 2022, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Akademik Yayıncılık, 2011 yılından beri "tanınmış uluslararası yayınevi" statüsündedir.

Genel Yayın Yönetmeni: Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Genel Yayın Koordinatörü: Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Sayfa Tasarım: Mehmet Çakır -mehmet@nobelyayin.com-
Redaksiyon: Seda Polat -seda@nobelyayin.com-

Kapak Tasarım: Mehmet Çakır -mehmet@nobelyayin.com-
Görsel Tasarım Uzmanı: Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu: Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-

Kütüphane Bilgi Kartı

Ustabaşı Gündüz, Dilara. Genç, Yusuf.
Gömülü Teori Araştırması Sosyal İçerme Modeli Konya Tatlıcak Mahallesi Örneği /
Dilara Ustabaşı Gündüz / Yusuf Genç
1. Basım, XIV + 190 s., 13,5x21,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.
ISBN: 978-625-433-850-2
E-ISBN: 978-625-433-849-6
1. Gömülü Teori 2. Konya 3. Tatlıcak

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
Adres: Bahçekapı Mh. 2465 Sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat, Şaşmaz/ANKARA
Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65
Sipariş: siparis@nobelyayin.com- **E-Satış:** www.nobelkitap.com - esatis@nobelkitap.com
www.atlaskitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa, Kırmızı Kedi, Arkadaş, D&R, Dost, Kika, Kitapsan,
Nezih, Odak, Pandora, Prefix, Remzi

Baskı ve Cilt: Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. Anonim Şirketi / Sertifika No.: 46519
Beştepe Köy Yolu No.: 3 06800 Bilkent-Çankaya/ANKARA

Bu kitap, Dr. Öğr. Üyesi Dilara Ustabaşı Gündüz'ün Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Politika Anabilim Dalı bünyesinde tamamladığı “Farklı Sosyokültürel Değerlere Sahip Birey ve Gruplara Yönelik Sosyal İçerme Politikaları: Konya Tatlıcak Mahallesi Örneği” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

ÖN SÖZ

Liberal ekonomi politikalarının hâkim olduğu günümüz dünyasında zenginlik ve yoksulluk arasındaki mesafe giderek artmaktadır. Kaynakların paylaşımındaki adaletsizlik, birey ve ailelerin kendilerini gerçekleştirme imkânını ellerinden alarak toplumsal yaşama katılımlarını sınırlamakta ve onları sosyal sorunlarıyla yaşamaya maruz bırakmaktadır. Çoğu zaman aynı mekânı paylaşsalar dahi refah hizmetlerinden herkes gibi yararlanamamaları, sosyal haklarını kullanamamaları, toplumsal yaşama katılamamaları sosyal dışlanmalarına sebep olmaktadır. Sosyal dışlanma çok bileşenli, zorlayıcı unsurları bünyesinde barındıran, sosyal riskleri tetikleyen toplumsal bir sorundur. Bu riskler toplum refahını, sosyal diyalogu, sosyal uzlaşmayı, sosyal dengeyi ve sosyal barışı tehdit etmektedir.

Geçmişten günümüze pek çok insanın muzdarip olduğu sosyal dışlanma sorunu çok boyutlu ve sancılı bir toplumsal meseledir. Elinizdeki bu kitapta, Konya’da adı asayiş olaylarıyla anılan, pek çok insanın yanından geçmeye dahi imtina ettiği, toplumla bütünleşme sorunlarının yaşandığı Tathıcak Mahallesi’nde gerçekleştirdiğimiz sosyal içerme boyutlu saha araştırması odağa alınmaktadır.

Sosyal içerme modeli önermek üzere örneklem olarak ele aldığımız bu mahalle, yaşam tarzı bakımından toplumun geri kalanından farklı, şehir merkezine görece uzakta, dağınık bir yerleşime sahip, içerisinde göçlerle gelen farklı sosyal

grupları barındıran, sosyoekonomik düzeyi düşük, suç potansiyeli yüksek bir mahalledir. Bölgedeki sosyal çeşitlilik, hizmetlerden yeterince yararlanamama ve mahalledeki diğer sorunlar, mahalle halkının kendi aralarında ve toplumla bütünleşmelerini engellemektedir. Barındırdığı riskler nedeniyle Türkiye'nin sosyal politika üretimi için laboratuvar niteliği taşıyan bu yerleşkede insanlar, dışarıdan mekânsal gibi görünse de sosyal, ekonomik, kimliksel ve kültürel yönlerden de dışlanma yaşamaktadır. Böylesine bir sosyal dışlanmanın yanı sıra, sosyal refah kaynak ve hizmetlerine erişim sorunlarının yaşandığı bölgelerde sosyal demokrasinin, sosyal adaletin, sosyal barışın ve sosyal bütünleşmenin sağlanması mümkün değildir.

Araştırma kapsamında mahalledeki suç potansiyeli yüksek iki sosyal grup ile mahallenin yerlileri ve mahalleyi bilen ve orada görev yapan meslek elemanlarından oluşan toplam 32 kişiyle derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdik. Gömülü teori yaklaşımıyla bulgular temelinde mahalledeki sorunların kompozit yapısını ortaya çıkardık. Araştırma ile bu mahalleyle benzer özellikler taşıyan yerleşim alanlarına yönelik; sosyal risk teşkil eden sorunların giderilmesi, toplumla bütünleşmenin desteklenmesi ve ortak yaşam kültürünün benimsenebilmesi amacıyla sosyal içirme modeli sunmaya çalıştık.

Araştırmamız süresince bizlerden desteğini esirgemeyen, bilgi ve birikimlerinden yararlandığımız Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi saygı değer Prof. Dr. Erdal Tanas Karagöl hocamıza göstermiş olduğu ilgi, alaka ve sağladığı kolaylıklardan ötürü şükranlarımızı sunarız. Ayrıca çalışma süresince saha tecrübeleriyle ve verdikleri bilgilerle görüşmelerimizi gerçekleştirdiğimiz katılımcılara, izin süreçlerinde desteklerini esirgemeyen tüm kuruluşlara teşekkür ederiz.

Özelde Tatlıcak Mahallesi'nin, genelde ise bu tür sosyal sorunların yaşandığı bölgelerin toplumsal gelişimine ve kalkınmasına ön ayak olması amacıyla gerçekleştirdiğimiz bu araştırmanın sonuçları yerel dinamikleri harekete geçirmiştir. Bu çalışmanın sonucu olarak bölgeye hizmet vermek üzere mahallede Tatlıcak Kurs Merkezi açılmıştır. Bu uzun soluklu araştırma ile bu tür sosyal sorunların yaşandığı bölgelerde çözüme katkı sağlayacak bir model önerisi geliştirilerek sosyal politika yapıcılara yol gösterici ve literatüre katkı sağlayıcı bir çalışma ortaya çıkmıştır.

Dr. Dilara Ustabaşı Gündüz

Prof. Dr. Yusuf Genç

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	v
I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi, Amacı ve Önemi	4
1.2. Arka Plan	6
II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	17
2.1. Sosyal Dışlanma Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	17
2.2. Sosyal Dışlanmayla Mücadelenin Kavramsallaştırılması	44
2.3. Dışlanmayı Besleyen Alt Kültürel Unsurlar	49
2.4. Dezavantajlı Gruplar ve Sosyal İçerme Politikaları..	51
2.5. Sosyal Risk Yönetimi Açısından Sosyal İçerme.....	58
2.6. Sosyal İçerme, Sosyal Hizmet ve Sosyal Politika İlişkisi	63
2.7. Göç ve Neden Olduğu Sorunlar	68
2.8. Kentlilik Bilinci ve Birlikte Yaşam Kültürü	82
III. YÖNTEM	97
3.1. Araştırmanın Modeli.....	97
3.2. Araştırmanın Özneleri	98
3.3. Veri Toplama Araçları ve Süreç	100
3.4. Verilerin Analizi.....	101
IV. BULGULAR	105
4.1. Sosyal Dışlanma, Önyargı ve Damgalama	105
4.2. Uyuşturucu Madde Ticareti ve Neden Olduğu Sorunlar	119

4.3. Aile ve Çocuk Sorunları.....	130
4.4. Eğitim Alanındaki Sorunlar	136
V. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	145
5.1. Sosyal Sorunların Kompozit Yapısı.....	146
5.2. Sosyal İçerme Politikaları ve Uygulama Önerileri...	150
KAYNAKLAR.....	173